

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CXXVII. De audacia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

QVAEST. CXXVII.

ARTIC. I.

præsentibus angustijs liberare. Vnde cōtingere potest, quod aliquis minus, quam debet, timeat mortem, & alia temporalia mala, propter hoc, quod minus debito amet ea: sed quod nihil horum timeat, non potest ex totali defectu amoris contingere, sed ex eo, quod aſtimat mala opposita bonis quae amat, sibi subuenire non posse. Quod quandoque contingit ex superbia animi de se præsumere, & alios contemnere, secundum quod dicitur lob. 4. Factus est, ut nullum timeret, omne sublime videt. Quandoque autem contingit ex defectu rationis, sicut * Philosop. dicit in 3. Ethicor. quod stulti propter stultitiam nihil timet. Vnde patet quod esse impavidum, est uitiosum siue cauetur ex defectu amoris, siue cauetur ex elatione animi, siue cauetur ex stoliditate, qua tamen excusat a peccato si sit inuincibilis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod iustus commendatura timore non retrahente cum a bono, non quod sit abique omni timore. Dicitur enim Eccle. i. Qui sine timore est, non poterit iustificari.

AD SECUNDUM dicendum, quod mors, uel quid aliud ab homine mortali potest inferri, non est ea ratione timendum, ut a iustitia recedatur. Est tamen timendum, in quantum per hoc homo potest impediri ab operibus virtutis uel quantum ad se, uel quantum ad profectum, quena in alijs facit. Vnde dicitur Proverb. 14. Sapientia timet, & delinat a malo.

AD TERTIUM dicendum, quod bona temporalia debent contemni, in quantum nos impediunt ab amore, & timore Dei: & secundum hoc etiam non debent timeri, unde dicitur Eccle. 34. Qui timet Deum, nihil trepidabit. Non autem debent contemni bona temporalia, in quantum instrumentaliter nos iuuant ad ea quae sunt diuini timoris, & amoris.

ARTICVLVS II.

Vtrum esse impavidum opponatur fortitudini.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod esse impavidum non opponatur fortitudini. De habitis enim iudicamus per actus: sed nullus actus fortitudinis impeditur per hoc, quod aliquis est impavidus: remoto enim timore alius & fortiter sustinet, & audacter aggreditur. ergo esse impavidum, non opponitur fortitudini.

¶ 2 Præt. Eſſe impavidum est uitiosum uel propter defectum debiti amoris, uel propter superbiam, uel propter stultitiam: sed defectus debiti amoris opponitur charitati, superbiam autem humilitati, stultitiam autem prudentiam, siue sapientiam. ergo uitium impaviditatis non opponitur fortitudini.

¶ 3 Præt. Virtuti opponuntur uitia sicut extrema medio: fed unum medium ex una parte non habet nisi unum extreum. Cum ergo fortitudini ex una parte opponatur timor, ex alia uero parte opponatur ei audacia, uidetur quod impaviditas ei non opponatur.

SED CONTRA est, quod * Philosop. in 3. Ethic. ponit impaviditatem fortitudini oppositam.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra * dictum est, fortitudine est circumatores, & audacias. Omnis autem uirtus moralis ponit modum rationis in materia circa quam est. Vnde ad fortitudinem pertinet timor moderatus secundum rationem, ut licet homo timeat quod oportet, & quando oportet.

F tet, & similiter de alijs. Hic autem corrumpi potest, sicut per excessum. Vnde sicut timiditas opponitur excessum timoris, in quantum met, quod non debet, uel feci bet, uel secundum quod non oportet, pauiditas opponitur ei per defectum scilicet aliquis non timet, si

AD PRIMUM ergo dicendum, timiditas est timorem sustinere, qualitercumque, sed secundum non facit impavidus.

AD SECUNDUM dicendum, qm impavidus corrumpt mediu[m] fortitudinis, sed opponitur fortitudini: sed secundum nihil prohibet, quod opponatur ei.

AD TERTIUM dicendum, quod non opponitur fortitudini, secundum eiusmodi fortitudinis, hanc habet, ut in calore, frigore, &c. Sed etiam fortitudinis, in qua perducatur, non est inconveniens, diuersa habeat diuersa extrema.

QVAESTIO CXXVII.

De audacia, in duos articulos diu.

HE INDE confidendum est de audacia. Et circa hoc resurunt duo.

¶ Primò, Vtrum audacia sit peccatum.

¶ Secundò, Vtrum opponatur audacia fortitudini.

ARTICVLVS PRIMUS

Vtrum audacia sit peccatum.

AD PRIMUM sic procedit. Vt audacia non sit peccatum. Dicitur in 1. Iob 39. De equo per quod designatur bonus prædicator, fīm * Gregor. in Moral. q[uod] audacter in occursum pergit amittit: sed nullum uitium credit in commendatione aliquis. ergo esse audacem non est peccatum.

¶ 2 Præt. Sicut * Philos. dicit in 6. Ethic. oportet consiliari quidem tarde, operari autem uocem citetur consilia: fed ad hanc locitatem operandi iuuat audacia. ergo audacia non est peccatum, sed magis aliquid laudabile.

¶ 3 Præt. Audacia est q[uod] dampno habuit est, cū de passionib[us] regre tur: sed spes non ponit peccatum, sed magis uirtus. ergo audacia debet ponni peccatum.

SED CONTRA est, quod dicitur in Eccles. 8. Cum audaci non car-

via, ne forte grauer mala suauitate: nullius autem societas est deuina, nisi propter peccatum.

RESPON. Dicendum, quod audacia, sicut supra * dictum est,

rum solum cōcomitātū fūnt, nec propria ars, nec propria idea, nec propriū generans, & confequenter nec propriū timorū affigatur, ut patet de subiecto & propria passione. Po-
nū autem dubitatio-
sita dupliciter solui.
Primo, tenendo par-
tem affirmatiā, l. q.
defectus audacia lo-
bi cogit ex nimio
timore, ut author in
hac litera sentire vi-
deatur, dum dicit, q.
mous audacia confi-
stis intuendat con-
trariū, quia sequitur
inclinationē natura-
lē, quā vñiquod
potens iniadit
fūnt contrariū, nisi
per timorē impedita-
tur, officiū naturalis
inclinationē exequi-
tur: & propterē in-
ter non inueniū iū-
tū oppofitū audaci-
e per defectum. Sed
quoniam defectus
audacia non fo-
lō ex nimio timore,
sed ex parua, vel nūl
la ipse imperandi con-
traria, mala quando-
que fit: nā sicut ipse
est cauſa audaciae; ita
defectus ipse est cau-
ſa defectus audaciae:
ideo aliter dubitatio
hac soluitur tenēdo
partem negarū, &
dicendo, sicut da-
tum quadruplex pec-
cātū contra iūtū
fortitudinē, ita &
quadruplex iūtū
contra iūtū fortitudinē,
quorū tria
fūnt nominata ab Ari-
sto, & in litera. Quar-
um autem, de quo
est quæſio, ab aliqui-
bus nominatur ue-
cordia, & merito, p
quanto uel in com-
positione sumunt p
fine, quia qui non
audet, quā fine cor-
de est, & ne cors dici
potest. Nec oportet
aliam rationē hu-
ius iūtū reddere, q.
q. actus eius, feliciter
non andere, quando,
aut quantum oportet,
et actus secundū
ex propria specie
contrariū fortitudinē
ni directe, & non so-
lum ex concordan-
tia alterius iūtū ex-
gēns, ut probat est.
Et confirmatur, quia
si homo nō timeret,
& tamē diffidet de
victoria, deficeret in
audendo, & hoc pec-
cātū inciperet. Vi-
demus quoq; in alijs,
homines quidam,

est quædam passio. Passio autē quandoque quidem est mode-
rata ſecundū rationē, quan-
doque autem caret moderatione
vel per excessum, uel per de-
fectum: & fm hoc est passio ui-
tiosā. Sumuntur autē quandoq;
nomina passionū a ſuperabun-
danti, ſicut ira dī nō quæcum-
que, ſed ſuperabundans, prou-
ſilicet eft vitiosa: & hoc ē mo-
do audacia per ſuperabundantia
dicta, ponitū eſſe peccatum.

AD PRIMVM ergo dicēdū, φ
audacia ibi ſumuntur, fm qđ eft
moderata rationē: ſic enim per-
tinet ad uitutem fortitudinis.

AD SECUNDVM dicēdū, φ
operatio festina commendabiliſ eft poſt conſilium, quod eft
actus rationis: ſed ſi quis ante
conſilium velle ſeffine agere,
non eſſet hoc laudabile, ſed vi-
tiosum. Eſſet enim quæda precipi-
tatio actionis, quod eft viu-
prudentia oppofitū, vt ſupra*
dicēdū eft: & ideo audacia quæ
operatur ad velocitatem operā-
di, in tantum laudabilis eft, in-
quantum a ratione ordinatur.

AD TERTIVM dicēdū, φ
quæda vitia innominate ſunt,
& ſimiliter quædam virtutes, ut
patet per * Philos. in 4. Ethic. &
ideo oportet quibūdā paſſio-
nibus uti nomine virtutum, &
vitiorum. Præcipū autem illis
paſſionibus vtimur ad vitia de-
ſignāta, quorū obiectum eft
malū, ſicut pater de odio, timo-
re, ira, & audacia. Spes autem &
amor habent bonum pro obie-
cto: & ideo magis eis uitimur ad
deſignāta nomina virtutum.

ARTICVLVS II.

Vrum audacia opponatur for-
titudini.

AD SECUNDVM ſic procedit.
AVR, φ audacia non oppo-
natur fortitudini. Superfluitas. n.
audacia videtur ex animi pra-
ſumptione procedere: ſed pra-
ſumptione pertinet ad superbiam,
quæ opponitur humilitati. ergo
audacia magis opponitur humili-
tati, quām fortitudini.

¶ 2 Præt. Audacia non v̄ eſſe ui-
tuperabilis, niſi inquantū ex ea
prouenit vel noucumentū aliqd
ipſi audaci, q; ſe periculis inordi-
natē ingerit, uel et alij, quos p
audacia aggreditur, uel in peri-
cula precipitat: ſed hoc v̄ ad
iniuſitā ptiñere. ergo audacia
fm quod eft peccatum, non op-
ponitur fortitudini, ſed iuſtitia;

qui non timore prin-
cipaliter acti, ſed qua-
dam animi paruitate, q. 128.2
non audient attentare
aliquid: quæ omnia
offendunt defectum
audacia aliunde q; ex
timore principaliter
quandoque cauſari.
Author autem ratio-
nem reddit in litera,
quare non inueniunt
hoc uitium poſitum
ab authoribus, qui
ut in pluribus pecca-
tum tale cōmittitur lib. 3. cap. 7.
ex coequenti ad pec-
atum timoris. Pof-
ter quoque dici, quod
author reddit ratio-
nem, quare non inue-
nitur talē uitium art. 2.
RESPON. Dicendum, φ ſicut
ſupra* dicēdū eft, ad uitutem
moralem pertinet modum
rationis ſeruare in materia circa
quam eft: & ideo omne uitium,
quod importat immoderantia
circa materiam alicuius uitutis
moralis, opponitur illi uituti
moralis, ſicut immoderatū
moderato. Audacia aut ſecundum
quod ſonat in uitium, importat
excessum paſſionis, qui audacia
dicitur: unde d manefitum eft,
quod opponitur uituti fortitudi-
nis, quæ eft circa timores &
audacias. ut ſupra* dicēdū eft.

AD PRIMVM ergo dicēdū,
φ oppoſitio uitij ad uitutē nō
attēdit principaliter ſecundū
cauſam uitij, ſed ſecundū ipſam
uitij ſpeciem: & ideon non oportet
quod audacia opponatur ei-
dem uituti, cui opponitur pre-
ſumptione, quæ eft cauſa ipſius.

AD SECUNDUM dicēdū, φ
ſicut directa oppoſitio uitij nō
attēdit circa eius cauſam, ita
etiam non attēdit ſecundum
eius effectum. Nocumētum au-
tem qđ prouenit ex audacia, eft
effectus ipſius: unde nec etiā fm
hoc attēdit audacia oppoſitio.

AD TERTIVM dicēdū, φ
motus audaciae conſiftit in inua-
dendo id quod eft homini con-
trarium, ad quod natura inclinat, niſi inquantum
talis inclinatio impeditur per timorem patiēdi no-
cumentū ab eo: & ideo uitium quod excedit in audacia,
non habet contrarium defectū, niſi timida-
tem tantū: ſed audacia non ſemper concomitat
tantū defectū timiditatis, quia ſicut * Philo. dicit
in 3. Ethic. audaces ſunt prævalentes, & uolētes ante
pericula, ſed in ipſis diſcedunt, ſcilicet præ timore.

QVAESTIO CXXVIII.

De partibus fortitudinis.

¶ Super Quæſionis
enteſimauigemſma-
otiae Articulum
primum.

D E INDE consideran-
dum eft de partibus
fortitudinis.
¶ Et primò, cōſiderandum eft,
quæſint fortitudinis partes.

Secunda Secunda S. Thomæ.

In quæſio. 128.2.
In uno dubia mul-
tūta ex Martino occur-
runt. Primum eft
circa illud, Foritu-
do, ut eft ſpecialis
QQ 3 virtus,